

Commissie insolventierecht

Aan Zijne Excellentie
Mr. T.H.D. Struycken
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Rechtsbescherming)
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Nijmegen, 17 december 2024

Betreft: advies inzake het toezicht door de rechter-commissaris in faillissementen

Excellentie,

Op pagina 14 e.v. van het consultatiedocument¹ wordt ingegaan op het toezicht van de rechter-commissaris (hierna: RC) op de afwikkeling van het faillissement door een curator. Na een korte beschrijving van de taak van de RC en de wijze waarop daaraan invulling wordt gegeven, worden in dit document enkele initiatieven en ontwikkelingen genoemd die kunnen leiden tot een betere vervulling door de RC van zijn of haar² taak. Deze beschrijving mondt uit in een drietal vragen:

- a. Zijn er naar uw mening nog meer mogelijkheden om de positie van de RC en zijn toezichtrol in het faillissement verder te versterken?*
- b. Zou vaker mediation moeten worden ingezet om geschillen tussen de curator en derden in het kader van een faillissement te beslechten? Zo ja, op welke manier zou de inzet van mediation kunnen worden bevorderd?*
- c. Zouden belanghebbenden gehoord moeten worden voordat de RC een beslissing neemt over een verzoek tot machtiging, goedkeuring of toestemming van de curator ten behoeve van bijvoorbeeld het starten van een juridische procedure? Zo ja, wie zouden dan bij voorkeur gehoord moeten worden?*

De commissie insolventierecht (hierna: ‘de commissie’) is gevraagd hierop een reactie te geven. In dat verband bied ik u hierbij het advies aan van de commissie over het toezicht door de RC in faillissement.

1. Inleiding

De taak van de RC is beschreven in artikel 64 e.v. Fw. De RC houdt volgens art. 64 Fw toezicht op het beheer en de vereffening van de failliete boedel. Hij heeft in het faillissement dus een toezichthoudende taak.

Behalve dat de RC in algemene zin toezicht houdt op het handelen van de curator, moet de curator voor het verrichten van bepaalde handelingen aan de RC toestemming vragen. Het toezicht van de RC betreft ook de rechtmatigheid en doelmatigheid van het handelen van de curator. Daarbij gaat het erom of de curator handelt overeenkomstig de wet, of hij de bij de afwikkeling van het faillissement betrokken belangen voldoende meeweegt, en of zijn handelen met het oog op die belangen en gelet op alle omstandigheden waaronder de curator zijn taak moet uitoefenen voldoende effectief is. In de

¹ Consultatiedocument p. 3, zie [Overheid.nl | Consultatie Consultatiedocument insolventierecht \(internetconsultatie.nl\)](https://overheid.nl/consultatie/consultatiedocument-insolventierecht).

² Hierna mannelijk enkelvoud.

overvloedige literatuur over het toezicht van de RC³ wordt meestal geconcludeerd dat het toezicht van de RC op de curator toegevoegde waarde heeft. Een klein aantal schrijvers⁴ meent echter dat een toezichthoudende taak niet past bij een rechter. Hij zou daardoor te zeer betrokken zijn bij het beheer en de vereffening van de failliete boedel om daarover vervolgens als rechter een onafhankelijk oordeel te kunnen geven. Zij pleiten ervoor de RC af te schaffen. De rechter dient volgens hen pas in beeld te komen als sprake is van een geschil.

Wij stellen voorop dat de RC in faillissementen, als toezichthouder, een goede en belangrijke rol vervult. Bij de afwikkeling van een faillissement zijn vele belangen betrokken, met name die van de (boedel)schuldeisers, schuldenaar en werknemers, maar onder omstandigheden zullen ook andere belangen moeten worden meegewogen. Juist een RC is goed in staat al deze belangen in het oog te houden en erop toe te zien dat daaraan zoveel mogelijk recht wordt gedaan. Het bezwaar dat de RC in dat kader ook met de curator soms gesprekken voert die niet openbaar zijn, zien wij niet als een probleem. Die gesprekken dragen juist bij aan goed toezicht en een efficiënte afwikkeling van het faillissement. Het komt regelmatig voor dat een RC een curator vragen stelt naar aanleiding van een verslag of verzoek, waarna de curator het verslag of verzoek beter onderbouwt of een andere weg in slaat. Ook worden met enige regelmaat verzoeken van curatoren afgewezen of na overleg aangepast. Een goede werkrelatie tussen de curator en de RC zal in het algemeen bijdragen aan de kwaliteit van de taakuitoefening van zowel de curator als die van de RC en daarmee aan een goede afwikkeling van het faillissement.⁵ De RC is door zijn ervaring en betrokkenheid ook goed in staat om te bemiddelen bij potentiële conflicten tussen de curator en betrokkenen⁶ in het faillissement. De rechtspraak heeft in haar Professionele Standaarden Insolventie, die aan dit advies worden gehecht, vastgelegd wat onder goed toezicht moet worden verstaan.

De reacties op het consultatiedocument bevestigen het goede functioneren van het rechterlijke toezicht. Ook overigens is niet gebleken van (structureel) falend toezicht door de RC zodat wij geen noodzaak zien voor een ingrijpende wijziging van ons huidige stelsel van toezicht.⁷ Wij menen dan ook dat de RC zijn toezichthoudende taak dient te behouden.

Wij hebben ons naar aanleiding van het consultatiedocument en de daaruit hierboven geciteerde vragen a en b wel afgevraagd:

- in hoeverre zou de RC naast toezichthouder ook geschilbeslechter moeten zijn,
- of de afwikkeling van het faillissement transparanter kan, en
- of de betrokkenen⁸ bij de afwikkeling van het faillissement beter betrokken kunnen worden bij die afwikkeling en of zij daarbij meer inspraak moeten krijgen?

2. Rechter-commissaris alleen als toezichthouder en niet ook geschilbeslechter?

2.1. De RC heeft als toezichthouder een groot aantal en soms ook vergaande bevoegdheden. Deze zijn deels van louter procesrechtelijke aard en zien op de wijze waarop het beheer en de vereffening van de boedel dient plaats te vinden. Deels zijn zij van vermogensrechtelijke aard en raken zij de vermogensrechtelijke positie van de gefailleerde en/of die van de schuldeisers. Sommige

³ Wij beperken ons – voor wat betreft deze literatuur – hier tot een verwijzing naar de literatuurverwijzingen bij J.M.W. Pool, ‘Over de fragiele relatie tussen de curator en de rechtercommissaris’, *FIP* 2023/232, p. 22 e.v. (met name noot 3) en J.M.W. Pool, ‘Waarom een verbetering van de relatie tussen curator en rechter-commissaris kan zorgen voor beter toezicht’, *FIP* 2023/264, p. 15 e.v. (met name noot 1).

⁴ Zie bijvoorbeeld R.J. van Galen, ‘Waarheen met de rechter-commissaris’, *Ondernemingsrecht* 2021/119.

⁵ Zie hierover bijvoorbeeld J.M.W. Pool, ‘Over de fragiele relatie tussen de curator en de rechtercommissaris’, *FIP* 2023/232, p. 22 e.v.

⁶ Hiermee worden telkens bedoeld: de gefailleerde, de faillissementsschuldeisers, de boedelschuldeisers (zie hierna in paragraaf 6) en degenen die anderszins belanghebbend zijn bij de afwikkeling van het faillissement. Zie over de bij de afwikkeling van een faillissement te betrekken maatschappelijke belangen onder meer J.M.W. Pool, ‘Maatschappelijk verantwoord vereffenen: belangenpluralisme bij de maatschappelijke taakuitoefening van de curator’, *TvI* 2022/20, A. van Hees, ‘De taak van de curator en maatschappelijke belangen’ *TvI* 2023/25 en J.M.W. Pool, H. Pluut en R.D. Vriesendorp, ‘Wanneer prevaleren maatschappelijke belangen boven de belangen van de gezamenlijke schuldeisers? Een experimenteel onderzoek naar belangenafwegingen van curatoren’, *TvI* 2023/35.

⁷ Zie bijvoorbeeld Pool en de reactie van Kienhuis Hoving op het consultatiedocument.

⁸ Hiermee worden telkens bedoeld: de gefailleerde, de faillissementsschuldeisers, de boedelschuldeisers en degenen die anderszins belanghebbend zijn bij de afwikkeling van het faillissement. Zie noot 6.

bevoegdheden zijn zowel van procesrechtelijke als van vermogensrechtelijke aard. Voorbeelden van bevoegdheden van procesrechtelijke aard zijn te vinden in de artikelen 66, 68 lid 2 sub c, lid 3 en 73a lid 2, 75a, 84, 93a, 94 lid 2, 103, 105, 127, 137a, 146 Fw. Voorbeelden van bevoegdheden van vermogensrechtelijke aard staan in de artikelen 21 sub 2 en 4, 100, 104, 174, 175, 176, 177 Fw. En voorbeelden van meer hybride bevoegdheden zijn te vinden in de artikelen 34, 41 lid 2, 58 lid 1, 60 lid 3, 63a, 125 Fw.

- 2.2. Waar het gaat om bevoegdheden van de RC van overwegend procesrechtelijke aard menen wij dat hij deze zonder bezwaar kan (blijven) uitoefenen. Het gaat daarbij om beslissingen die in het kader van een goed beheer en goede vereffening van de boedel moeten worden genomen. Deze sluiten in het algemeen goed aan bij de positie van de RC als toezichthouder. Voor zover bij de uitoefening van deze of andere bevoegdheden de belangen van bij de afwikkeling van het faillissement betrokken partijen worden geraakt, kunnen deze partijen in een aantal gevallen⁹ tegen de beslissing van de RC in hoger beroep komen bij de rechtbank. Het feit dat niet tegen alle beslissingen van de RC hoger beroep openstaat berust op een (begrijpelijke) afweging van enerzijds het belang van de door de beslissing getroffen betrokkenen, en anderzijds het belang van een voortvarende afwikkeling van het faillissement. De RC is in dat hoger beroep partij noch geschilbeslechter. Zijn rol is en blijft uitsluitend die van toezichthouder.
- 2.3. De uitoefening door de RC van zijn bevoegdheden in de hiervoor bedoelde zin kwalificeert dus als toezicht en niet als geschilbeslechting. Dat hij in faillissementen de taak van toezichthouder vervult wordt in art. 64 Fw ook met zoveel woorden bepaald. Art. 6 EVRM en art. 14 lid 1 IVBPR zijn dan ook niet aan de orde bij de uitoefening door de RC van zijn toezichthoudende taak.
- 2.4. Dat geen sprake is van geschilbeslechting wordt echter niet altijd zo ervaren. Dat geldt met name bij een beroep op artikel 69 Fw, welk artikel faillissementsschuldeisers en de gefailleerde de mogelijkheid geeft om door het indienen van een verzoek bij de RC op te komen tegen elke handeling van de curator, of van de RC een bevel uit te lokken dat de curator een bepaalde handeling verricht of een voorgenomen handeling achterwege laat. Regelmatig wordt gesteld dat dat feitelijk niet een toezichthoudende taak van de RC is, maar een geschilbeslechtende taak. Vaak wordt een artikel 69-verzoek ingediend omdat de verzoeker het niet eens is met wat de curator doet of juist weigert te doen.
- 2.5. Vooropgesteld zij dat artikel 69 ziet op toezicht en dat aan een op grond van dat artikel bij de RC ingediend verzoek geen geschil ten grondslag hoeft te liggen. Vaak is dat echter wel het geval. Een artikel 69-verzoek wordt in veel gevallen ingediend omdat sprake is van een geschil tussen de verzoeker en de curator. Als de RC over een dergelijk verzoek beslist, kan het inderdaad zo zijn dat zowel de verzoeker als de curator dat ervaren als geschilbeslechting. Dat is ook begrijpelijk omdat (i) de functie van RC door een rechter wordt uitgeoefend, (ii) als hiervoor aangegeven vaak sprake is van een geschil, en (iii) het 69-verzoek er feitelijk toe strekt om dat geschil te beslechten met een bevel van de RC aan de curator om een bepaalde handeling wel of juist niet te verrichten. De beslissing van de RC op het verzoek is echter die van een toezichthouder (op de afwikkeling van het faillissement door de curator) en niet die van een geschilbeslechtende rechter. De beslissing van de RC richt zich dan ook uitsluitend tot de curator en niet tot de verzoeker. Van geschilbeslechting is strikt genomen geen sprake.
- 2.6. Het vorenstaande laat echter wel zien dat het voor niet-ingewijden in het faillissementsrecht lastig is een duidelijk onderscheid te maken tussen de rol die de RC als geschilbeslechter buiten het faillissement heeft en de rol die hij als toezichthouder in het faillissement heeft. Zeker wanneer sprake is van een 69-verzoek. Met het oog daarop ligt het daarom voor de hand om aan de behandeling van een dergelijk verzoek en in andere gevallen waarin feitelijk sprake is van geschilbeslechting door de RC, zoveel mogelijk aan te sluiten bij de vereisten van een due process als neergelegd in art. 6 lid 1 EVRM en art. 14 lid 1 IVBPR.

⁹ Zie art. 67 lid 1 Fw.

- 2.7. Daarbij geldt echter wel een belangrijke beperking welke is gelegen in het zwaarwegende belang dat faillissementen voortvarend en efficiënt kunnen worden afgewikkeld. Dat belang staat er niet aan in de weg dat voor zover in faillissementen sprake is van (feitelijke) geschilbeslechting, waarbij vooral gedacht kan worden aan 69-verzoeken, verzekerd is dat deze plaatsvindt door een onpartijdige geschilbeslechter. Als gezegd leeft gelet op de nauwe betrokkenheid van de RC als toezichthouder bij het beheer en de afwikkeling van het faillissement door de curator en gelet op zijn werkrelatie met de curator, wel het gevoel dat aan het vereiste van onpartijdigheid niet is voldaan. Wij delen daarom de in de literatuur veel gehoorde kritiek op deze combinatie van, kort gezegd, toezichthoudende en geschilbeslechtende taken van de RC en overigens ook het bezwaar dat de eigen rechtbank in beroep oordeelt over een beslissing van de ‘eigen’ RC.¹⁰ Wij menen daarom dat bevoegdheden van de RC die niet louter of overwegend van processuele betekenis zijn, neergelegd zouden moeten worden bij een andere, objectief gezien wel onafhankelijke, rechter.
- 2.8. Hoor en wederhoor, een ander belangrijk vereiste van een due process, behoort door de RC in faillissementen in beginsel eveneens in acht te worden genomen, zij het dat het belang van een voortvarende en efficiënte afwikkeling van het faillissement daar wel grenzen aan stelt. Zo schrijft art. 69 Fw voor dat de curator door de RC op een door hem ontvangen verzoek wordt gehoord, waarna deze laatste binnen drie dagen daarop beslist. De verzoeker hoeft niet te worden gehoord en hoeft ook niet de gelegenheid te worden gegeven op het verweer van de curator te reageren.¹¹
- 2.9. Een groot deel van de klachten en daarmee samenhangende artikel 69-verzoeken die zien op de taakuitoefening door de curator, gaat over de (wijze van) communicatie of bejegening door de curator. Deze klachten vallen formeel buiten het toepassingsgebied van art. 69 Fw, maar als daar een 69-verzoek op is gebaseerd, zijn het wel vaak signalen die voor de RC belangrijk zijn in de uitoefening van zijn toezichthoudende taak. In de praktijk worden deze klachten en verzoeken door de RC vaak als artikel 69-verzoeken aangemerkt en wordt de curator om een reactie gevraagd. Soms is dat reden voor een gesprek met de curator en de verzoeker in de hoop dat de klacht wordt opgelost, maar feitelijk dienen deze verzoeken terstond niet-ontvankelijk te worden verklaard.¹² Wij achten het van belang dat de RC, als toezichthouder, acteert op de signalen die ten grondslag liggen aan een artikel 69-verzoek, en daarom een rol houdt bij de behandeling van artikel 69-verzoeken. De geschilbeslechtingstaak zouden wij bij de rechtbanken willen neerleggen. De rechtbank beslist dan uiteindelijk op het artikel 69-verzoek. Een eventueel hoger beroep op grond van art. 67 Fw zal dan behandeld worden door het hof, in plaats van de rechtbank zoals thans in lid 1 van art. 67 Fw is bepaald.
- 2.10. Wij stellen ons in dit verband voor dat een artikel 69-verzoek bij de RC wordt ingediend en door hem wordt beoordeeld of het verzoek ontvankelijk is. Bij ontvankelijkheid zal hij, zo dat hem zinvol lijkt, een bemiddelingspoging doen. Ook bij niet-ontvankelijkheid kan er voor hem aanleiding bestaan de verzoeker en de curator voor een gesprek uit te nodigen. Als de RC meent dat een verzoek niet-ontvankelijk is of moet worden afgewezen bericht hij dat de verzoeker. Als deze het daarmee niet eens is, zendt de RC het verzoek ter behandeling door aan de rechtbank, desgewenst met een advies. De rechtbank beslist dan eerst op de ontvankelijkheid van het verzoek en, in geval van ontvankelijkheid, vervolgens op de inhoud van het verzoek, na eerst de curator overeenkomstig het bepaalde in art. 69 Fw te hebben gehoord.
- 2.11. Als sprake is van een spoedeisend verzoek dat naar het oordeel van de RC ontvankelijk is én waar bemiddeling niet zinvol lijkt te zijn, zal de RC het verzoek terstond doorgeleiden naar de rechtbank. Hij zal tevens direct een reactie van de curator opvragen.
- 2.12. Op deze wijze wordt de rechtbank niet te veel belast met de beoordeling van klachten die buiten het toepassingsgebied van art. 69 Fw vallen, terwijl de RC wel de signalen krijgt van derden omtrent de

¹⁰ R.J. van Galen en T.B. de Clerck, ‘Artikel 67 Fw: een kansloze exercitie?’, in: De curator en het Faillissementsproces(recht) (Insolad Jaarboek 2020).

¹¹ Zie HR 20 januari 2006, *JOR* 2006/161, ECLI:NL:HR:2006:AU3721.

¹² Zie hierover ook P.J. Neijt, ‘Het lot van de briefschrijver’, in: De curator en de failliet (Insolad Jaarboek 2019).

wijze waarop de curator het faillissement afwikkelt, en daarmee de mogelijkheid krijgt om daarop te acteren.

- 2.13. Wat betreft de onafhankelijkheid van de rechtbank wijzen wij erop dat de RC zelf uiteraard – dit is al geregeld in genoemde Professionele Standaarden Insolventie (onder 5.1) – niet als rechtbank beslist op artikel 69-verzoeken in “zijn” faillissementen. Datzelfde geldt voor leden van de rechtbank die als waarnemend RC werkzaamheden in het desbetreffende faillissement hebben verricht. Het heeft overigens onze voorkeur dat een zittende RC de beroepen niet behandelt. Er is geen reden om een artikel 69-verzoek bij een andere rechtbank te laten behandelen, nu aan de integriteit van rechters niet behoefte te worden getwijfeld. Een discussiepunt kan zijn of een ‘afgetreden’ RC direct als rechtbank op 69-verzoeken kan beslissen of dat hier een bepaalde ‘wachttijd’ zou moeten gelden.
- 2.14. Een ander discussiepunt is of voor het indienen van een artikel 69-verzoek advocaatstelling vereist moet zijn als dat verzoek conform ons voorstel door de rechtbank wordt behandeld. Wij neigen ertoe deze eis niet te stellen, nu deze eis ook onder de thans geldende regels niet wordt gesteld¹³ en deze een belangrijke drempel zou opleveren voor schuldeisers en andere belanghebbenden om te kunnen opkomen tegen het wel of juist niet verrichten van bepaalde handelingen door de curator. Wel bestaat het risico dat de rechtbank met moeilijk te doorgronden teksten wordt geconfronteerd. Het voordeel van een toegankelijke rechtsgang weegt echter ook zwaar.
- 2.15. Op de beslissing van de rechtbank staat in onze optiek dan hoger beroep (artikel 67 Fw) open bij het hof. Daarbij is advocaatstelling wel vereist.¹⁴

Het voorgaande vergt een wijziging van de art. 69 en 67 Fw

3. Grotere transparantie bij de afwikkeling van een faillissement

- 3.1. De afwikkeling van een faillissement is voor de betrokkenen¹⁵ weinig doorzichtig. Zij krijgen (nagenoeg) geen informatie over de afwegingen die zijn gemaakt door de curator en hoe hij tot zijn beslissing komt. De rol en taak van de RC zijn vaak evenmin duidelijk voor hen.
- 3.2. Wij menen dat deze transparantie vergroot kan en moet worden¹⁶ en denken daarbij aan het volgende:
- publicatie van de namen van degenen die veelal als faillissementscurator worden aangesteld (de curatorenlijst) met de uitdrukkelijke toevoeging dat ook mensen die niet op die lijst staan bij uitzondering kunnen worden aangesteld wanneer een faillissement een specifieke expertise vergt;
 - informeren van de betrokkenen over de rol en taak van de RC en de curator in het faillissementsvonnis en in het eerste verslag (bijvoorbeeld door een link naar rechtspraak.nl¹⁷);
 - in zijn eerste verslag (dat één maand na de faillietverklaring gepubliceerd dient te worden) dient de curator een plan van aanpak op te nemen. Dat plan van aanpak dient in vervolgerslagen steeds geactualiseerd te worden. Op deze wijze hebben de betrokkenen inzicht in wat de curator voornemens is te doen en dat is transparanter dan een verslag dat slechts terugblijkt. In de praktijk maken curatoren er te weinig werk van om dit toe te lichten. Hierop moet meer worden toegezien. Ook is een dergelijk plan van aanpak van belang om de betrokkenen bij het faillissement de mogelijkheid te geven invloed uit te oefenen op het beleid van de curator bij de afwikkeling van het faillissement en de daarbij door hem te maken afwegingen. In de huidige faillissementspraktijk bieden de uitgebrachte verslagen meestal hoofdzakelijk een terugblik. Deze terugblik is van belang omdat de curator daarmee verantwoording aflegt voor de uitoefening van zijn taak en de uitvoering van het plan van

¹³ Zie art. 5 Fw.

¹⁴ Zie art. 5 lid 1 Fw.

¹⁵ Zie noot 6.

¹⁶ Zie hierover – ter illustratie – ook art. 68 e.v. van het Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot harmonisatie van bepaalde aspecten van het insolventierecht, 2022/0408 van 7 december 2022, hierna: het richtlijnvoorstel.

¹⁷ Zie art. 68 lid 1 van het richtlijnvoorstel.

aanpak, maar is op zich niet voldoende. De norm zou moeten zijn dat een eerste verslag een plan van aanpak bevat, en dat alle vervolgverslagen (i) een terugblik inhouden waarbij verslag wordt gedaan van alle relevante ontwikkelingen in het faillissement en de voortgang van de uitvoering van het plan van aanpak, en (ii) een actualisering van het plan van aanpak;

- om de schuldeisers en andere belanghebbenden bij de afwikkeling van het faillissement de mogelijkheid te geven over de wijze van afwikkeling van het faillissement met de curator en de RC van gedachten te wisselen en te reflecteren op de voortgang van het plan van aanpak, dient op een door de RC te bepalen datum een regiezitting plaats te vinden. Dit bij voorkeur niet later dan 15 maanden na het uitspreken van het faillissement, met de mogelijkheid dat de RC bepaalt dat er vervolgzittingen plaatsvinden wanneer dat naar zijn mening of naar de mening van de schuldeiserscommissie gelet op de voortgang van de afwikkeling van het faillissement en het belang van transparantie wenselijk is.

*Het voorgaande kan worden bewerkstelligd door een wijziging van de art. 14 en 73a Fw en van de Richtlijnen aanstellen curatoren in faillissementen en benoeming bewindvoerders in surseances van betaling en/of de Recofa Richtlijnen voor faillissementen en surseances van betaling.*¹⁸

4. Betrokkenheid schuldeisers via eenvoudiger in te stellen schuldeiserscommissies

- 4.1. Anders dan in ons omringende rechtsstelsels worden er in faillissementen zeer zelden schuldeiserscommissies ingesteld. Nu de schuldeisers belangrijke belanghebbenden zijn in het faillissement, is het van belang dat zij een grotere rol kunnen spelen bij de afwikkeling van het faillissement en dat daarom vaker schuldeiserscommissies worden ingesteld.¹⁹ Via de schuldeiserscommissie kan namelijk op goede maar ook efficiënte wijze de betrokkenheid van de schuldeisers²⁰ worden vergroot en dit kan weer leiden tot een verbetering van de kwaliteit van de afwikkeling van het faillissement.²¹
- 4.2. Wij stellen ons voor dat bijvoorbeeld in het eerste faillissementsverslag op de schuldeisers een beroep wordt gedaan om zich aan te melden voor een schuldeiserscommissie. Hiermee samenhangend kan bepaald worden dat bij bevestiging van de aanmelding van een (gepretendeerde) vordering van een schuldeiser een link naar dit eerste verslag aan de aldan bekende schuldeisers wordt gestuurd.
- 4.3. Het systeem van de wet is nu zo dat de RC op de verificatievergadering de schuldeisers na de verificatie raadpleegt over de benoeming van een definitieve commissie (art. 75 Fw). De gedachte hierbij was dat de verificatievergadering kort na datum faillissement zou plaatsvinden. Bij wijze van uitzondering, namelijk wegens de omvang of de aard van het faillissement, kan de rechtbank vóór die vergadering, bij faillissementsvonnis of bij latere beschikking een voorlopige schuldeiserscommissie instellen (art. 74 Fw). Wij stellen ons voor die systematiek in lijn met de praktijk te brengen en de instelling van een schuldeiserscommissie ex art. 74 Fw als hoofdregel te formuleren met dien verstande dat het instellen van een schuldeiserscommissie bij voorkeur geschiedt nadat (door middel van het faillissementsverslag) is geïnventariseerd wie zich hebben aangemeld voor deze commissie.²²
- 4.4. Discussiepunt is of geregeld moet worden dat een schuldeiserscommissie alleen wordt ingesteld bij faillissementen van enige omvang. In dit verband wijzen wij op het voorstel van Terhaardt. Hij stelt voor dat de rechter een verzoek tot het instellen van een voorlopige schuldeiserscommissie door één

¹⁸ Te vinden op rechtspraak.nl.

¹⁹ Zie hierover ook W. Terhaardt, 'De schuldeiserscommissie: van een papieren tijger naar een tijger in de praktijk', *TvI* 2022/19.

²⁰ Ook niet-schuldeisers kunnen benoemd worden, maar dat doet hier niet aan af.

²¹ Als aan alle schuldeisers inspraak gegeven moet worden stuit dit niet alleen op praktische problemen maar brengt de daarmee gepaard gaande (grotere) openbaarheid ook risico's met zich zoals in het geval een curator voornemens is een bestuurder aansprakelijk te stellen voor het boedelttekort en alle schuldeisers over dit voornemen gehoord zouden moeten worden.

²² Zie hierover ook art. 58 lid 2 van het richtlijnvoorstel.

of meer schuldeisers in beginsel dient toe te wijzen, wanneer een onderneming aan bepaalde drempelwaardes voldoet.²³

- 4.5. Opmerking verdient dat de vergoeding voor deelname aan deze commissie beperkt moet worden tot de (eventuele) reiskosten teneinde de kosten van de faillissementsafwikkeling in de hand te houden. Daarnaast dienen er regels te worden opgesteld die ertoe strekken dat een schuldeiserscommissie niet teveel beslag legt op de curator en de RC. Er dienen afspraken te worden gemaakt met betrekking tot de extra kosten die in een faillissement worden gemaakt door de curator en de Rechtspraak wanneer een schuldeiserscommissie wordt ingesteld.
- 4.6. Wij wijzen er in dit verband tot slot op dat van de belastingdienst en de banken (deze laatste groep gezien hun reactie via de NVB op dit onderdeel van het consultatiedocument²⁴) verwacht mag worden dat zij in beginsel steeds openstaan voor deelname aan zo'n commissie.

Het voorgaande vergt aanpassing van art. 74 en 75 Fw en de Recofa Richtlijnen voor faillissementen en surseances van betaling.

5. Het horen van de (potentiële) wederpartij door de rechter-commissaris bij het al dan niet geven van een procesmachtiging aan de curator.

- 5.1. De curator is op grond van art. 68 Fw verplicht om de RC om toestemming te vragen voor het voeren van een procedure. Hier valt bijvoorbeeld te denken aan een procedure tegen debiteuren maar natuurlijk ook aan een procedure tegen de bestuurder op grond van bestuurdersaansprakelijkheid.²⁵
- 5.2. Het opstarten van een procedure door de curator is een belangrijke beslissing. Deze procedures hebben een grote impact op de afwikkeling van het faillissement. Die afwikkeling moet namelijk vaak (jaren)lang wachten op de uitkomst van de procedure. Dat is op zich reeds bezwaarlijk voor alle betrokkenen maar leidt bovendien tot aanmerkelijk hogere kosten van het faillissement.²⁶ Daarbij komt dat ook het voeren van de procedures zelf kostbaar is. Deze kosten drukken vaak zwaar op de boedel. Verder kunnen deze procedures een grote impact hebben op de wederpartij(en). Een beslissing tot het voeren van een procedure moet dan ook zorgvuldig worden genomen, waarbij goed is onderzocht of het geschil niet op alternatieve wijze kan worden opgelost, bijvoorbeeld door middel van mediation.
- 5.3. Het is daarom begrijpelijk dat in een aantal rechtbanken RC's ertoe zijn overgegaan om de potentiële wederpartij te horen over het machtigingsverzoek van de curator. Dit gebeurt pas nadat de RC, het verzoek van de curator gelezen hebbend, van mening is dat een zodanige procedure een goede kans van slagen heeft, de procedure relevant is voor de afwikkeling van het faillissement en er geen contra-indicaties zijn om de potentiële wederpartij te horen. De ervaringen met het horen van de potentiële wederpartij door de RC voordat de RC een beslissing neemt over het al dan niet goedkeuren van een verzoek om te procederen, zijn over het algemeen positief.²⁷ Niet alleen omdat de potentiële wederpartij zich hierdoor gezien en gehoord voelt, maar ook omdat ontlastende informatie soms alsnog op tafel komt en omdat het horen van de potentiële wederpartij nogal eens tot een nader gesprek tussen de curator en die potentiële wederpartij leidt, hetgeen regelmatig leidt tot afspraken omtrent een minnelijke regeling.
- 5.4. Wij menen verder dat genoemd horen een wettelijke basis zou moeten krijgen. Deze regeling zou moeten luiden dat de RC de wederpartij bij alle machtigingsverzoeken tot het voeren van een

²³ W. Terhaardt, 'De schuldeiserscommissie: van een papieren tijger naar een tijger in de praktijk', *TvI* 2022/19. Zie ook art. 58 lid 3 van het richtlijnvoorstel van 7 december 2022.

²⁴ Zie [Overheid.nl | Consultatie Consultatiedocument insolventierecht \(internetconsultatie.nl\)](https://overheid.nl/consultatie/consultatiedocument/insolventierecht/internetconsultatie.nl). Zie aldaar p. 24 van die reactie.

²⁵ Er wordt overigens niet vaak geprocedeerd in faillissementen. Zie J.C.A.T. Frima en A.E. de Vos, 'Het machtigingsverzoek: de bestuurder gehoord?!', *FIP* 2019/258, p. 32 e.v.

²⁶ In faillissementen waarin wordt geprocedeerd stijgt de gemiddelde looptijd van het faillissement van 650 dagen naar 1.300 dagen. Zie P.J. Neijt, *De Curator en de Failliet* (Insolad Jaarboek 2019), 4.2.4.

²⁷ Zie J.C.A.T. Frima en A.E. de Vos, 'Het machtigingsverzoek: de bestuurder gehoord?!', *FIP* 2019/258, p. 34.

procedure (ook bij hoger beroep en cassatie) hoort, tenzij er sprake is van contra-indicaties. Contra-indicaties zouden, afhankelijk van de voorliggende zaak, bijvoorbeeld kunnen zijn:

- Het is een geschil waarin een richtinggevende uitspraak van de rechter kan worden verwacht die van belang is voor de rechtspraak.
- Het betreft een (zeer) groot faillissement, partijen worden allebei bijgestaan door ter zake deskundige advocaten, de standpunten van partijen zijn al uitgewisseld en verdere informatie is niet nodig om een beslissing te nemen, en mediation/een schikking ligt niet voor de hand.
- Er is sprake van fraude, (mogelijke) strafrechtelijke vervolging en/of een (mogelijk) gewelddadige situatie.
- Er wordt een bestuursverbod gevorderd.
- De wederpartij is onvindbaar (heeft geen bekende woon- of verblijfplaats of e-mailadres).
- De wederpartij heeft geen behoefte aan horen.
- De curator geeft (anderszins) gemotiveerd aan waarom in dit geval horen geen meerwaarde heeft en de RC is het daarover met de curator eens.

5.5. Het is daarbij van belang vast te leggen of te omschrijven wat het doel is van het horen.²⁸ Wij stellen ons voor dat de vergelijking met de inlichtingcomparitie opgaat wat betekent dat de RC inlichtingen inwint teneinde een goede beslissing op het machtigingsverzoek te geven maar dat hij de zitting ook kan en mag gebruiken om de mogelijkheid van een minnelijke regeling te onderzoeken.

5.6. In de voorgestane regeling wordt niet opgenomen dat ook partijen die betrokken zijn (bij de afwikkeling van het faillissement) gehoord worden op bedoeld machtigingsverzoek. Dat zou in onze optiek het beste kunnen door het instellen van een schuldeiserscommissie, zie hiervoor.

Het voorgaande vergt aanpassing van art. 68 Fw.

6. Positie boedelschuldeisers

6.1. Niet alleen de faillissementsschuldeisers en gefailleerde maar zeker ook de boedelschuldeisers hebben belang bij een goede afwikkeling van het faillissement. Wij menen daarom dat aan hen dezelfde rechten als faillissementsschuldeisers toekomen. Dat is thans niet het geval. Wij menen dat ook zij:

- op grond van art. 69 Fw met een verzoek aan de RC moeten kunnen opkomen tegen elke handeling van de curator, of van de RC een bevel kunnen uitlokken dat de curator een bepaalde handeling verricht of een voorgenomen handeling nalaat (par. 2),²⁹
- lid moeten kunnen worden van de schuldeiserscommissie (par. 4),³⁰ en
- moeten worden geïnformeerd over de afwikkeling van het faillissement (par. 3).

Het voorgaande vergt aanpassing van art. 69, 73a en 74 Fw en/of de Recofa Richtlijnen voor faillissementen en surseances van betaling

7. Mediation

7.1. De insolventiecommissie ondersteunt hetgeen in het Consultatiedocument, en de reacties, wordt geschreven over mediation. Zoals hiervoor (zie onderdeel 5 en noot 27) werd opgemerkt leidt het voeren van een gerechtelijke procedure tot een stijging van de gemiddelde looptijd van een faillissement van 650 dagen naar 1.300 dagen. Dit leidt tot hoge maatschappelijke kosten. Het gaat daarbij niet alleen om de aanmerkelijke vertraging van de faillissementsafwikkeling en de extra kosten die in het faillissement moeten worden gemaakt, maar ook om de kosten van de extra belasting van de rechtspraak. Waar mogelijk én zinvol, moeten de curatoren én de potentiële wederpartij van de boedel

²⁸ Zie hierover S.A.H.J. Warringa, 'Voorwoord', *TvCU* 2024/1.

²⁹ Dit is al eerder voorgesteld. De rechtspraak vreesde een flinke toename van de werklast (geraamde kosten toen 3 miljoen euro) waarop dit voorstel is geschrapt. Zie *Kamerstukken II* 2016/17 34 740, nr. 3, p. 12.

³⁰ Voor het geval de schuldeiserscommissie bij aanvang is ingesteld moet erin worden voorzien dat boedelschuldeisers later kunnen toetreden.

daarom de mogelijkheid van mediation overwegen én bespreken. Waar mogelijk dient de RC hierin een bemiddelende rol te spelen.

- 7.2. In dat kader dient de kennis van mediation onder curatoren en vaste stakeholders (zoals bijvoorbeeld insolventie-advocaten en financiers) te worden vergroot. De ervaring leert dat de beste resultaten behaald worden bij (grote) incasso's, bouwgeschillen en bestuurdersaansprakelijkheidszaken. Maar het is belangrijk om te pogen dit uit te breiden tot alle soorten van (potentiële) geschillen.

8. **Slotopmerkingen**

- 8.1. Voorgestelde aanpassingen zullen de kwaliteit van de afwikkeling van de faillissementen en de rechtsbescherming van de bij die afwikkeling betrokken schuldeisers en andere betrokkenen onzes inziens vergroten en meer bij de tijd brengen. Het zal een werkverzwaring van de RC betekenen. Verder zullen de gerechtshoven er (wat) zaken bij krijgen. Daar staat tegenover dat het horen van potentiële wederpartijen bij verzoeken tot machtiging tot het voeren van een procedure ook kan leiden tot minder procedures. Niet alleen omdat het voeren van onnodige of te weinig kansrijke procedures wordt voorkomen, maar ook omdat ter gelegenheid van de hoorzitting minnelijke regelingen zullen worden getroffen, eventueel nadat een bij die hoorzitting afgesproken mediationtraject is doorlopen.
- 8.2. Het kan zijn dat de voorgestelde wijzigingen gevolgen (moeten) hebben voor de titels II (surseance van betaling) en III (schuldsaneringsregeling) van de Faillissementswet. Omdat het consultatiedocument zich uitdrukkelijk tot het faillissement (titel I) beperkt hebben wij die vraag buiten beschouwing gelaten.

Hoogachtend,

Prof. mr. P.M. Veder
Voorzitter commissie insolventierecht

Bijlage 1 – Professionele Standaarden Insolventie

PROFESSIONELE STANDAARDEN INSOLVENTIE

Inleiding

Voor u liggen de Professionele Standaarden Insolventie (PSI).

De PSI zijn zowel van de rechters die de rechtbanktaken rond insolventie verrichten als van de rechters-commissarissen (RC's) die toezicht houden op faillissementen en schuldsaneringen (genoemde rechters en RC's hierna in deze inleiding ook te noemen: insolventierechters). De adviserende rol van de rechter-commissaris in geval van surseances van betaling wordt geacht in het toezicht te zijn begrepen.

De PSI zijn een weerslag van het onder de insolventierechters collectief gevoelde vakmanschap: wat is volgens hen de norm om kwalitatief goed recht te (kunnen) spreken en goed toezicht te kunnen houden.

De PSI staan niet alleen: eerder al kwamen onder meer de professionele standaarden voor civiel/kanton, strafrecht en familierecht tot stand, aan die voor bestuursrecht wordt gewerkt. De PSI hebben, net als voormelde standaarden, tot doel de borging en bevordering van de kwaliteit van het werk van de insolventierechters. Om praktische redenen is bij de totstandkoming van deze begeleidende tekst de opzet en (ten dele) de inhoud van inleiding bij de professionele standaarden civiel/kanton gevolgd.

De PSI zijn van en richten zich tot de individuele insolventierechter: het is aan de individuele insolventierechter om met in achtneming van de PSI zijn werk te doen. Wijkt een insolventierechter van de PSI af, dan zal hij/zij dat kunnen uitleggen aan de collega's.

De PSI richten zich ook tot de organisatie: zij vragen de organisatie om zodanige middelen ter beschikking te stellen dat naleving van de PSI mogelijk is.

Totstandkomingstraject

De PSI zijn geformuleerd op verzoek van het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel en Kanton (LOVCK). Het LOVCK heeft daartoe opdracht verstrekt aan de projectgroep PSI, bestaande uit zes RC's en een projectsecretaris, met als opleverdatum voorjaar 2016.

In overeenstemming met de opdracht bestrijken deze PSI in meer of mindere mate de volgende thema's:

- Zittingswerk: regievoering, zittingsvoorbereiding, het doen van de zitting, uitspraken en beslissingen en vakinhoudelijke kennisborging; en
- Toezicht: communicatie met curator/bewindvoerder, communicatie met derden, communicatie met rechtbank, toezicht op zaaksniveau, toezicht zaakoverstijgend, dossiervorming, beslissingen, toepassing dwangmiddelen en vakinhoudelijke kennisborging.

Aan de totstandkoming van de PSI is een uitgebreide consultatie van de insolventierechters voorafgegaan.

De insolventierechters zijn op 17 september 2015 bijeen geweest op de landelijke Recofa RC-middag en hebben daar aan de hand van acht thema's met elkaar gesproken. Uit die gesprekken heeft de projectgroep vervolgens een eerste aanzet tot de PSI gedestilleerd.

Op basis van die eerste aanzet zijn de insolventierechters samen en met de projectgroep PSI het gesprek aangegaan over hun professionele standaarden. Daartoe zijn bij alle rechtbanken in de maanden november en december 2015 bijeenkomsten van (ongeveer) een dagdeel gehouden. Die bijeenkomsten

hadden niet tot doel elkaar te overtuigen van de (on)juistheid van de aanzet tot de PSI, maar zijn gebruikt om met elkaar het gesprek te voeren over wat onze norm zou moeten zijn.

Op basis van de opbrengsten van die bijeenkomsten heeft de projectgroep een eerste ontwerp voor de PSI (versie 2.0) gemaakt. Dat ontwerp is op 22 december 2015 “het land in gestuurd” en voorgelegd aan een klankbordgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van “stakeholders” van binnen en buiten de rechtspraak. In de samenstelling van de klankbordgroep is de externe oriëntatie, die zo kenmerkend is voor het werk van de RC, tot uitdrukking gebracht. De klankbordgroep bestond uit:

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

De klankbordgroep heeft uitvoerig op de PSI (versie 2.0) gereflecteerd in een bespreking met de projectgroep. De PSI (versie 2.0) werden in het algemeen door de klankbordgroep onderschreven. In het bijzonder de standaarden rond de thema’s opleiding, roulatie en “informatiegaring” van en door de RC konden op grote instemming van de klankbordgroep rekenen. De klankbordgroep heeft, vanuit extern perspectief, wel aangedrongen op een striktere scheiding tussen de rol van de rechter die insolventiezaken doet en de toezichhoudende rol van de RC. Ook publicatie van de PSI zouden de PSI naar de mening van de klankbordgroep, aan kracht doen winnen. Ten slotte heeft de klankbordgroep haar zorg uitgesproken over het welslagen van de PSI bij uitblijven van adequate financiering van de implementatie en het onderhoud van de PSI: implementatie en onderhoud vragen immers extra inspanningen van insolventierechters en organisatie.

Het ontwerp is vervolgens, met de opmerkingen van de klankbordgroep, ter definitieve afstemming voorgelegd aan de gezamenlijke insolventierechters op de (tweede) landelijke bijeenkomst van 21 januari 2016. Die afstemming heeft geleid tot deze (versie, van de) PSI. Vervolgens zijn deze PSI aangeboden aan Recofa en aan het LOVCK.

De stappen in het totstandkomingsproces zien er samengevat als volgt uit:

- 17 september 2015: eerste landelijke RC-middag rond PSI;
- september/oktober 2015: formulering eerste aanzet PSI;
- november/medio december 2015: rechtbankbezoeken;
- medio december 2015: aanbidding concept PSI aan klankbordgroep en rondzending aan RC’s;
- 21 januari 2016: tweede landelijke RC-middag rond PSI/vaststelling door RC’s;
- eind januari 2016 aanbidding aan Recofa; en
- eind maart 2016 (uiterlijk): oplevering aan LOVCK.

Professionele standaarden in aanvulling op reeds bestaande wettelijke en basis standaarden

De PSI vormen een aanvulling op de standaarden die al in de wet en bijzondere regelingen zijn vastgelegd, zoals onder meer in de NVvR rechterscode, de Gedragscode Rechtspraak, maar ook in de landelijke procesreglementen en de Recofa-richtlijnen.

Geen standaarden voor gerechtsambtenaren

Hoewel de standaarden zich ook uitstrekken tot de samenwerking van de insolventierechters met de juridische ondersteuning, zijn de standaarden niet bedoeld om als standaard te gelden voor de laatstgemelde groep, die valt onder het Algemeen Rijksambtenarenreglement. Consultatie van deze groep viel strikt genomen buiten de projectopdracht, maar de projectgroep heeft bij de uitnodiging voor de bijeenkomsten aangegeven dat het in de rede ligt ook deze groep bij de totstandkoming en een (eventuele) nadere uitwerking van de professionele standaarden bij wijze van consultatie te betrekken.

Verschillende niveaus

De projectgroep onderscheidt verschillende niveaus van de standaarden. Het eerste niveau (1) behelst de normen die in het land breed worden herkend en erkend. Dit niveau kan worden omschreven als de top van de piramide, met harde kernwaarden. Dat deze kernwaarden wellicht als open deuren worden ervaren, onderstreept het brede draagvlak en het belang daarvan. Niveau twee (2) biedt een verdere concretisering en maakt duidelijk wat die 'open deur' in de praktijk moet inhouden. De standaarden van niveau twee bieden weliswaar 'harde' uitgangspunten, maar laten soms toch verschillende uitwerkingen toe. Voor niveau drie (3) kan worden gedacht aan best practices ter verdere invulling van de standaarden en integratie van de standaarden met opleidingskaders. Voor niveau 3 heeft de projectgroep geen aanzet gemaakt: zij kan verder worden uitgewerkt door Recofa, in samenspraak met en met inbreng van de RC's en rechtbanken.

Reikwijdte en extern effect

De PSI laten zich niet uit over hun financiering. Evenmin zeggen zij iets over een maximale zittingsbelasting, werkdruk (aantallen dossiers per RC) of doorlooptijden. In de gesprekken met de insolventieteams kwamen deze onderwerpen wel steeds naar voren. Omdat zij buiten de opdracht van de projectgroep vallen, heeft die vooralsnog geen poging ondernomen om ook voor die onderwerpen standaarden te formuleren. Dat wil niet zeggen dat de PSI niet met die onderwerpen kunnen worden uitgebreid: dat is, voor een later moment, aan de RC's.

Ook het commitment van "het management" dat menigeen wilde zien vastgelegd in de PSI, treft u niet aan: de PSI zijn niet de professionele standaarden van het management maar van de insolventierechters.

Hoewel de PSI voor een belangrijk deel zien op de wijze waarop de RC's zich verhouden tot de buitenwereld, staat nog niet vast dat de PSI ook worden gepubliceerd: de PSI zullen daarin, zo is nu de verwachting, gelijke tred houden met de professionele standaarden voor de andere rechtsgebieden.

Financiering

Hiervoor is al gezegd dat de PSI zich niet uitlaten over de financiering van de realisatie van de PSI. De opdracht was ook om "financieringsvrij" op zoek te gaan naar het onder de insolventierechters collectief gevoelde vakmanschap. Die opdracht kwam van de Raad voor de rechtspraak: hij heeft behoefte aan professionele standaarden als basis voor de financiering en inrichting van de rechtspraak.

De projectgroep heeft (als "Kerngroep") in de periode februari-april 2015 de financiële behoefte van insolventie al geformuleerd. Die behoefte is vastgelegd in het rapport "Financiering insolventie: uitgangspunten 2017-2019" d.d. 30 april 2015. In de inleiding van dat rapport merkt de Kerngroep op: *"Weinig rechtsgebieden zullen de komende jaren zo ingrijpend veranderen als het faillissementsrecht: niet alleen op inhoudelijk vlak, maar ook wat betreft werkproces verandert het insolventielandschap*

rigoreus. De Minister schetst in zijn Voortgangsbrief bij het omvangrijke Wetgevingsprogramma Herijking Faillissementsrecht een uitdagende toekomst voor de rechter-commissaris insolventie:

"Verschillende wetsvoorstellen uit het programma leiden tot een groter beslag op de tijd en expertise van met name de curator en de rechter-commissaris.

Daarbij past dat tevens aandacht wordt besteed aan mogelijkheden om meer efficiency, kennisconcentratie bij de rechterlijke macht en vergemakkelijking van de procedure te bevorderen. Ik denk daarbij met name aan: een beter en breder gebruik van het elektronisch berichtenverkeer en internet, de instelling van een gespecialiseerde insolventierechter om de kennisopbouw bij de rechterlijke macht te versterken en deze meer maatwerk mogelijkheden te geven bij de afwikkeling van faillissementen, de afschaffing van de fysieke verificatievergadering, de invoering van een deadline voor het indienen van vorderingen en meer flexibiliteit bij de samenstelling van de schuldeiserscommissie."

Alleen met extra middelen zijn de doelen die de Minister zich heeft gesteld te halen.

Dit document kan (mede) ter onderbouwing dienen bij de keuzes die bij het beschikbaar stellen van die middelen moeten worden gemaakt.

Veel veranderingen zien op de ontwikkeling van een nieuw juridisch instrumentarium om meer/beter passende oplossingen te bieden voor de opgaven waarvoor ondernemingen in financiële problemen staan, de versnelling van de afwikkeling van het faillissement en de verdieping van het (digitale) toezicht. Gewaakt dient te worden tegen de al te snelle conclusie dat deze extra "gereedschappen" leiden tot kostenbesparing, omdat de rechter-commissaris zijn taken daarmee efficiënter kan uitvoeren."

Die opmerkingen gelden onverkort. Ondanks de uitvoerige onderbouwing van de claims van insolventie voor de jaren 2017-2019, en de onderschrijving van de conclusies van het rapport door LOVCK, zijn die claims in de analysesessie voor de jaren 2017-2019 van oktober 2015, maar in zeer beperkte mate gehonoreerd. De projectgroep vreest dan ook voor de haalbaarheid van de vele nieuwe en veranderende taken voor de RC, inclusief de implementatie en het onderhoud van de PSI.

Die zorg wordt gedeeld door de insolventierechters: zowel op de RC-middagen van 17 september 2015 en 21 januari 2016, als bij de rechtbankbezoeken is die zorg uitgesproken. Ook de klankbordgroep heeft aandacht gevraagd voor de financiering van de PSI.

Die financiering betreft niet alleen de kosten van de projectgroep die de implementatie van de PSI gaat begeleiden en de kosten van het onderhoud: zij ziet ook op de (in)directe kosten die zijn gemoeid met de (her)inrichting van de werkprocessen waartoe de PSI, de verschillende rechtbanken in verschillende mate, nopen. Zonder adequate financiering is een zinvolle implementatie en onderhoud van de PSI eenvoudigweg niet mogelijk.

Implementatie en borging

De professionele standaarden zullen, na definitief te zijn vastgesteld, geïmplementeerd moeten worden en regelmatig onderwerp van gesprek moeten zijn tussen de insolventierechters en in de organisatie van de Rechtspraak. De implementatie van de standaarden valt buiten de projectopdracht van de werkgroep.

In de totstandkoming, het gebruik en de (kwaliteits)waarborging van de PSI heeft het LOVCK (en Recofa als expertgroep insolventie van het LOVCK) een voorttrekkersrol. Omdat er geen sprake is van een formeel of democratisch mandaat zal het LOVCK bij beslissingen aangaande de professionele standaarden steeds de insolventierechters zelf dienen te consulteren. De werkgroep stelt voor die consultatie via Recofa te laten plaats vinden, terwijl ook de RC's, al dan niet gezamenlijk, de PSI aan de

orde kunnen stellen. Omdat de Rechtspraak in ontwikkeling zal blijven onder invloed van vakinhoudelijke en maatschappelijke veranderingen, zullen professionele standaarden aan de nieuwste inzichten moeten worden aangepast en vereisen daarmee voortdurend onderhoud. Het blijft de professional die als enige beslist over, maar ook verantwoordelijk is voor de inhoud van zijn professionele standaarden.

Tot slot

De projectgroep heeft 28 januari 2015 (mondeling) opdracht gekregen van het LOVCK om de PSI op te stellen. Nadat zij eerst als "Kerngroep" in drie maanden het financiële rapport voor 2017-2019 heeft opgesteld, heeft de projectgroep de PSI in negen maanden geformuleerd. Vandaag, exact een jaar na de opdracht, kan de projectgroep de PSI dan ook opleveren.

Dat is een prestatie die de projectgroep, 'we' niet hadden kunnen bereiken zonder de grote inzet en betrokkenheid die de insolventieteams bij de rechtbanken hebben getoond. We werden bij alle rechtbanken hartelijk ontvangen en troffen de teams niet tegenover ons aan, maar met ons: zonder uitzondering waren de collega's bereid om, of het nu bij de rechtbankbezoeken was of op de RC-middagen, ons deelgenoot te maken van hun motivatie en verlangens voor het insolventiewerk. Dat dat niet altijd gemakkelijk moet zijn geweest, realiseren we ons. We willen de collega's op deze plaats dan ook danken voor die bereidheid: zij was niet alleen noodzakelijk, maar is bovenal hoopgevend: een werkelijke, zinvolle implementatie van de PSI ligt binnen bereik.

De projectgroep Professionele Standaarden Insolventie:

[Redacted signature block]

Ondersteund door [Redacted signature]

Redactieadres

[Redacted address line]

28 januari 2016

Laag 1

1. De RC is goed opgeleid en zorgt ervoor dat hij op de hoogte is van de ontwikkelingen op zijn vakgebied.
2. De RC houdt toezicht op maat voor ieder faillissement en iedere schuldsanering.
3. De RC blijft kritisch ten aanzien van de informatie die hem via de curator of bewindvoerder bereikt en toetst deze zo mogelijk.
4. De RC zorgt voor continuïteit van het toezicht.
5. De RC voert geen rechtbanktaken uit in een zaak waarin hij toezicht houdt of heeft gehouden.
6. De rechtbank analyseert de kenmerken van een faillissement of schuldsanering en benoemt een bij die kenmerken passende curator of bewindvoerder en RC.
7. De rechter die insolventiezaken doet voert regie met het oog op een kwalitatief goede zaaksaafdoening en draagt zorg voor een effectieve en efficiënte procesgang.
8. De RC wordt ten aanzien van de verschillende facetten van zijn werk op adequate wijze ondersteund en draagt bij aan het bereiken van een adequaat niveau van de ondersteuning.
9. RC's voeren met elkaar het professionele gesprek.

Laag 2.

1. De RC is goed opgeleid en zorgt ervoor dat hij op de hoogte is van de ontwikkelingen op zijn vakgebied.

- 1.1. De RC heeft de CPO- of de Grotius-opleiding Insolventierecht dan wel een daarmee vergelijkbare, op het werk van de RC toegespitste opleiding binnen twee jaar na zijn eerste benoeming gevolgd. Daarna volgt de RC, in het kader van zijn permanente educatie, hoofdzakelijk op het werk van de RC toegespitste (vervolg)cursussen.
- 1.2. De RC wordt gedurende het eerste half jaar na zijn aanstelling in het insolventieteam gestructureerd begeleid aan de hand van een op maat gemaakt inwerkprogramma.
- 1.3. De RC rouleert de eerste zes jaar na zijn eerste benoeming niet.
- 1.4. De RC doet hoofdzakelijk insolventiezaken. Zijn eventuele werkzaamheden op andere rechtsgebieden dragen wezenlijk bij aan de voor zijn insolventiepraktijk benodigde kennis en vaardigheden.

2. De RC houdt toezicht op maat voor ieder faillissement en iedere schuldsanering.

- 2.1. De RC analyseert de kenmerken van een faillissement en schuldsanering en kiest een daarbij passend toezicht. De RC beoordeelt gedurende de looptijd van het faillissement of de schuldsanering of het gekozen toezicht aanpassing behoeft. De RC draagt er zorg voor dat de curator en de bewindvoerder weten wat er in het kader van dat toezicht van hen wordt verwacht.
- 2.2. De RC onderscheidt curatoren en bewindvoerders in deskundigheids- en ervaringsniveaus en specialismen. De aldus bekende kwaliteiten van een curator legt de RC vast in de curatoren- en bewindvoerderslijst.
- 2.3. De RC beoordeelt curatoren en bewindvoerders onder meer ten aanzien van de onder 2.2 genoemde punten. Die beoordeling bespreekt hij met zijn collega's. De RC zorgt er voor dat de curatoren- en bewindvoerderslijst wordt aangepast, indien de bespreking van zijn beoordeling daartoe aanleiding geeft. De RC bespreekt periodiek met de curator en de bewindvoerder de onder punt 2.2 bedoelde punten en overige relevante bevindingen.
- 2.4. De RC rekent het tot zijn taak om zo nodig het ontslag van een curator of bewindvoerder te bevorderen, indien blijkt dat die curator of bewindvoerder niet adequaat functioneert.

3. De RC blijft kritisch ten aanzien van de informatie die hem via de curator of bewindvoerder bereikt en toetst deze zo mogelijk.

- 3.1. De RC is zich er bij de beoordeling van de informatie die hem via de curator of bewindvoerder bereikt van bewust dat hij toezicht houdt op het werk van de curator en bewindvoerder en is zich bewust van de positie die hij in dat verband heeft ten opzichte van de curator en bewindvoerder. De RC zal deze informatie kritisch beoordelen en daarbij zo nodig informatie bij de wederpartij of anderen inwinnen.

- 3.2. De RC staat open voor, en geeft invulling aan, de wens van een failliet, saniet, schuldeiser of andere betrokkenen om over een door de RC te nemen beslissing te worden gehoord, indien de RC dat voor de te nemen beslissing relevant en functioneel acht.
- 3.3. De RC betreft bij zijn beslissingen ook de verhouding tussen de curator of bewindvoerder en de overige betrokkenen bij het faillissement of de schuldsanering, alsmede de vlotte afwikkeling van het dossier.
- 3.4. De RC stelt, wanneer hij niet ter zitting verschijnt, zijn oordeel in zaken waarin hij door de rechtbank wordt gehoord op schrift.

4. De RC zorgt voor continuïteit van het toezicht.

- 4.1. De griffie van de RC's van een rechtbank is op werkdagen bereikbaar van 08.30 tot 17 uur. Binnen dat tijdsbestek is er altijd één RC bereikbaar voor de ondersteuning.
- 4.2. De RC reageert binnen twee werkdagen op een verzoek of vraag, daaronder niet begrepen salarisverzoeken en afwikkelingsverzoeken. Die reactie is zo mogelijk inhoudelijk. Mocht een inhoudelijke reactie niet mogelijk zijn binnen die termijn, dan bericht de RC de verzoeker of vragensteller vóór afloop van die termijn op welke termijn deze een inhoudelijke reactie tegemoet kan zien.
- 4.3. De RC reageert binnen acht kantooruren inhoudelijk op een spoedeisend verzoek of spoedeisende vraag.
- 4.4. De RC houdt van ieder faillissement en iedere schuldsanering het dossier op een zodanige wijze bij dat bij zijn afwezigheid een collega op basis van het dossier verzoeken of vragen onmiddellijk kan behandelen en dat bij zijn vervanging als RC zijn opvolger het dossier zonder noemenswaardige inspanningen kan overnemen.
- 4.5. De RC streeft er naar het aantal waarnemend RC's in een dossier zoveel mogelijk te beperken.
- 4.6. Indien de zaak dat vereist is de RC in overleg met de curator of bewindvoerder altijd (24/7) voor de curator of bewindvoerder bereikbaar.
- 4.7. De RC rekent het tot zijn zorg dat de inrichting van de insolventieteams en de planning van de agenda's op zodanige wijze plaats heeft, dat de in 4.1. tot en met 4.6 bedoelde continuïteit van het toezicht is geborgd.

5. De RC voert geen rechtbanktaken uit voor een zaak waarin hij toezicht houdt.

- 5.1. De RC neemt in zaken waarin hij toezicht houdt of waarin hij toezicht heeft gehouden geen beslissingen die door de rechtbank dienen te worden genomen. Datzelfde geldt voor een RC die in het betreffende dossier als waarnemer een beslissing heeft genomen, tenzij dat een beslissing was die niet relevant is voor de door de rechtbank te nemen beslissing.

- 5.2. De RC behandelt als rechtbank geen hoger beroepzaken met betrekking tot dossiers waarop door RC's van zijn rechtbank toezicht wordt gehouden. Dat geldt niet indien de RC, niet zijnde de in het dossier benoemde RC, in het betreffende dossier geen beslissing of enkel een beslissing heeft genomen die niet relevant is voor de door de rechtbank te nemen beslissing én als enige RC deel uitmaakt van een meervoudige samenstelling.
- 5.3. De RC behandelt als rechtbank (in enkelvoudige en in meervoudige samenstelling) geen zaken met betrekking tot invezekerdebewaringstelling (faillissementsgijzeling) met betrekking tot dossiers waarop door RC's van zijn rechtbank toezicht wordt gehouden. Dat geldt niet indien de RC, niet zijnde de in het dossier benoemde RC, in het betreffende dossier geen beslissing of enkel een beslissing heeft genomen die niet relevant is voor de door de rechtbank te nemen beslissing én als enige RC deel uitmaakt van een meervoudige samenstelling.

6. De rechtbank analyseert de kenmerken van een faillissement of schuldsanering en benoemt een bij die kenmerken passende curator of bewindvoerder en RC.

- 6.1. De rechtbank maakt bij haar keuze voor de te benoemen curator of bewindvoerder gebruik van de onder 2.2 gemelde lijst.
- 6.2. Indien de rechtbank voornemens is een curator of bewindvoerder te benoemen die bij een andere rechtbank op de lijst staat, voert zij alvorens tot benoeming over te gaan overleg met die andere rechtbank.

7. De rechter die insolventiezaken behandelt voert regie met het oog op een kwalitatief goede zaaksaafdoening en draagt zorg voor een effectieve en efficiënte procesgang.

- 7.1. Het is de taak van de rechter die insolventiezaken behandelt om de procesgang te bewaken en te bevorderen dat het proces zo effectief en efficiënt mogelijk verloopt. Deze taak doet niet af aan de eigen verantwoordelijkheid van partijen om de vereiste proceshandelingen te verrichten.
- 7.2. De rechter die insolventiezaken behandelt voert na ontvangst van het verzoekschrift de regie.
- 7.3. De rechter die insolventiezaken behandelt past bij de regievoering het Procesreglement verzoekschriftprocedures insolventiezaken rechtbanken duidelijk en eenduidig toe.
- 7.4. De rechter die insolventiezaken behandelt beslist of een zaak gereed is om op zitting te worden gebracht.
- 7.5. De rechter die insolventiezaken behandelt geeft iedere zaak een behandeling op maat en betreft in zijn keuzes zowel de belangen van directbetrokkenen, als de betrokken maatschappelijke belangen.
- 7.6. De rechter die insolventiezaken behandelt bepaalt op welk niveau hij ter zitting wordt ondersteund. De rechter die insolventiezaken behandelt bevordert dat terzake het niveau van die ondersteuning in het insolventieteam per type zitting standaardafspraken worden gemaakt en wijkt slechts in bijzondere gevallen van die afspraken af.

8. De RC wordt ten aanzien van de verschillende facetten van zijn werk op adequate wijze ondersteund en draagt bij aan het bereiken van een adequaat niveau van de ondersteuning.

- 8.1. De RC laat zich bij zijn werkzaamheden in een dossier, met inachtneming van de moeilijkheidsgraad daarvan, zo veel mogelijk ondersteunen.
- 8.2. De RC bepaalt op welk niveau hij bij de uitvoering van zijn werkzaamheden wordt ondersteund. De RC bevordert dat terzake het niveau van die ondersteuning in het insolventieteam standaardafspraken worden gemaakt en wijkt slechts in bijzondere gevallen van die afspraken af.
- 8.3. De RC staat open voor vragen en feedback van de ondersteuning. De RC geeft feedback aan degenen die hem ondersteunen.
- 8.4. De RC bevordert en draagt actief bij aan de kennisdeling met degenen die hem ondersteunen.
- 8.5. De RC's en de secretarissen voeren ten minste eens per maand een gezamenlijk jurisprudentieoverleg.
- 8.6. De RC blijft zelf verantwoordelijk voor het in een dossier uitgevoerde en uit te voeren toezicht.

9. RC's voeren met elkaar het professionele gesprek.

- 9.1. De RC neemt actief deel aan het professionele gesprek met collega's van het insolventieteam. Dit professionele gesprek wordt ook landelijk gevoerd.
- 9.2. De RC bevordert dat zijn rechtbank actief deelneemt aan Recofa en overleggen met ketenpartners en andere relevante partijen, binnen en buiten de rechtspraak.